

Stručná zpráva z výjezdního zasedání Klubu chovatelů belgického modrobílého

Jednoho krásného dne padl na Klubu chovatelů plemene belgické modrobílé návrh, že by bylo dobré vyrazit na cestu za chovateli tohoto u nás málopočetného plemene a zjistit co se v jeho domovině děje nového, zajímavého a inspirativního. Proto jsme se rozhodli ve spolupráci se Svazem uspořádat výjezdní zasedání Klubu, z něhož jsme se rozhodli podat stručnou zprávu, která dle našeho názoru může být poučná i pro ostatní chovatele.

□ Zhruba roční býčci v chovu pana Lamarche v Gerompontu (foto: Anna Marcinková)

Ve druhé polovině října vyrazila dvě osobní auta směrem k Belgii. Kam také jinam než do země, kde to všechno začalo a kde je v čistokrevné podobě chováno více než 1,5 milionů kusů, abychom absolvovali několikadenní a poměrně nabitý program, jehož součástí byly nejen návštěvy několika chovatelů plemene belgické modrobílé, ale také exkurze do inseminčních stanic, odchovny ple-

menných býků, prohlídka trhu s dobytkem i jatek.

Po poměrně dlouhé cestě jsme se dostali na první odbornou zastávku naší cesty, a to na farmu pana Michela Lamarche v Gerompontu, kde jsme měli příležitost spatřit nejen velmi pěknou skupinu belgických krav, kterých má chovatel 54 (celkem se na jeho farmě nachází asi 120 kusů „belgických“), ale také skupinu mladých býčků starých jeden až jeden a půl roku. Přítomní chovatelé se hned začali zajímat o situaci ohledně IBR, která je v Belgii na odlišné úrovni než v České republice. V Belgii totiž zatím není v účinnosti oficiální ozdravovací program od této nemoci (povinnost ozdravovat a vakcinovat by měla začít platit od roku 2011), a tak je zde pouze malé procento chovů, které mohou deklarovat status IBR negativní (tzv. I4), kdy se v chovu nevyskytují zvířata s protilátkami proti IBR (ani po vakcinaci), ani nevakcinují. Dále se tu rozlišují ještě tři další stupně zdravotního statusu: stupeň I3, kde vakcinují a nachází se zde pouze zvířata s protilátkami po vakcinaci; stupeň I2, kde vakcinují a zvířata mají protilátky nejen po vakcinaci; I1 má neznámý status. Vzhledem k této zdravotní situaci, je velmi častým statutem chovu I3, protože to je z pohledu chovatele nejbezpečnější stav.

□ V chovu Du Fond de Bois jsou telata po narození umístěna v „slaměných kotcích“ (foto: Anna Marcinková)

Du Fond de Bois

Pomaloučku se začínalo šerit, ale nás čekala ještě jedna farma, a tou byl chov Du Fond de Bois pana Monforta, kde jsme měli možnost důkladněji nahlédnout do způsobu odchovu telat a mladého dobytka, který se zde velmi podobá intenzivnímu odchovu známému z chovů dojených plemen. Telata jsou krátce po narození oddělena od matek a napájena nejprve mlezivem a poté mléčnou náhražkou. Zhruba po dvou týdnech jim začne chovatel přidávat koncentrovanou krmnou směs (starter). Ustájení mladých telat tu bylo organizováno pro nás dost netradičním způsobem – ve stáji byly jednotlivé kotce vymezeny jednotlivými balíky slámy. Padl i dotaz na mortalitu telat, která byla i v některých českých chovech dost velkým problémem. Tady si chovatel velmi chválil informace o výskytu letálních faktorů, které byly v posledních letech u belgického modrobílého

□ Na farmě D'Izier zůstává část telat s matkami (foto: Anna Marcinková)

plemene objeveny. Díky tomu, že k zajištění reprodukce využívá pouze inseminace (inseminuje si sám a úspěšnost má 65 %) a z přípařovacího plánu vyřadil všechny býky-přenašeče, tak se mu poměrně brzy podařilo výrazně snížit úhyny u telat. U jalovic jsme se také setkali s vyvrácením „mýtu“ o věku při prvním otelení a „belgičácích“ jako pozdním plemenu. Chovatel využívá intenzivní růstové schopnosti mladých zvířat a jalovice zapouští ve věku kolem patnácti měsíců, aby věk prvního otelení spadl mezi 25–27 měsíců věku. Je to třeba, pokud chce dostat od krav dvě až tři telata a ještě je výhodně zpeněžit na jatkách, protože za belgičanky se dostane nejlepší cena právě do věku pěti let.

D'Izier

Dalším chovem, který jsme navštívili, byla farma D'Izier pana Jean-Marie Lamberta, který má krom stáda belgických modrobílých (ve kterém produkuje plemenná zvířata – s několika býky jsme již měli možnost se v inseminaci setkat) také několik holštýnských krav, které jsou nejen velmi dobrými příjemkyněmi embryí, ale také produkují mléko pro „belgičácká“ telata. Většina telat je krátce po narození odstavena od matek, protože „belgičanky“ nejsou zrovna rekordmankami v mléčné produkci a zejména prvotelky by mohly mít problémy své tele dostatečně dobře nakrmit. Tak proč riskovat, že kvůli nízké mléčnosti matky zůstane nevyužit obrovský růstový potenciál telete. Matky, které neodchovávají samy svá telata, jsou v podstatě ihned po porodu zasušeny a připravovány na další zapuštění. Prvotelky tak mají mimo jiné velmi dobrou příležitost dokončit růst, aniž by je zatěžovala produkce mléka pro tele. I zde je praktikováno intenzivní krmení v průběhu odchovu, což dovoluje jalovice připouštět tak, že se věk při prvním otelení se tu pohybuje na hranici 27 měsíců. Chovatel pro zajištění reprodukce využívá hlavně inseminaci a v případě nejlepších plemenic využívá embryotransfer. Průměrně získá 3,5

telete na krávu (jak jsme zmiňovali výše, není to ani tak proto, že by krávy více telat nedaly, ale kvůli ceně za jatečnou krávu, kdy je pro chovatele lépe mít velmi dobře zpeněženou krávu, než průměrné tele a podprůměrně zpeněženou krávu) – nejlepší plemence jsou využívány jako dárkyně embryí.

Celkem chovatelé hospodaří na 150 ha travních porostů, na 10 ha pěstují obilniny a na 30 ha kukuřici. Telata dostávají v prvních dnech mlezivo a mléko od matek nebo od holštýnek, pak postupně přechází na krmení koncentrovanou směsí (starterem). Telata, která zůstávají u svých matek jsou v průběhu pastevního období, které je díky přírodním podmínkám o několik týdnů delší než v Česku, s matkami na pastvě. Ve věku od 9 do 15 měsíců jsou mladá zvířata krmena stejnou směsnou krmnou dávkou jako holštýnky (senáž, siláž, koncentráty), od 15 měsíců dostávají krom senáže a siláže, navíc krmnou směs obsahující sóju, obilniny a cukrovarské řízky. Většina jaloviček zůstává v chovu, část býčků je určena k prodeji do plemenitby (ti nejlepší putují na odchovnu) a část jich je určena k výkrmu.

De La Béole

Do třetice jsme navštívili farmu De La Béole pana Jean-Marie Wilmeta v Namuru. Po vřelém přivítání se omluvil, že budeme trochu chvátat, protože odpoledne dělají siláže – ale ve skutečnosti nám věnoval spoustu času a žádný spěch se neprojevil. Chovatel hospodaří na 100 ha (65 ha travní porosty, 35 ha obilniny a kukuřice, 5 ha cukrovka, 5 ha fazolí). Na farmě jsou chována dvě stáda – 40 holštýnek a 160 krav belgického modrobílého plemene, které jsou všechny zapsány v plemenné knize (celkem mají 400 belgičáků).

Chov je řízen tak, aby se věk při prvním otelení pohyboval kolem 25 měsíců a od každé krávy je snaha získat 2–4 telata. Po druhém teletí chovatel krávy selektuje – nejhorší jsou dokrmeny na jatka, průměrné jsou ještě jednou zapuštěny (na jatka jdou po třetím teletí, kdy se na jatkách dostane ještě velmi dobrá cena) a od nej-

□ Mladí býčci na odchovně v Ciney (foto: Anna Marcinková)

lepších krav je snaha získat 4–5 telat, případně je začne využívat jako dárkyně embryí (příjemkyněmi jsou holštýnské jalovice).

Reprodukci chovatel zajišťuje převážně inseminací – inseminuje od půlky listopadu do konce dubna, pak jdou krávy na pastvu a tehdy je k nim přidán býk, aby doskočil zbylé kusy. Snaží se, aby přes léto (červen-srpen) netelili. Jalovice jsou poprvé inseminovány ve věku 14–15 měsíců, když jejich hmotnost dosáhne cca 400 kg. Chovatel řekl, že pokud se jalovice dokáže nažrat a narůst, tak zvládne i březost. Když se blíží termín porodu, tak jsou plemence umístěny ve stáji, kde je chovatel večer kontroluje a u těch, které mají děložní krček dostatečně otevřen je proveden císařský řez. Jinak chodí kontrolovat zvířata ještě kolem 11 hodiny večer a je-li to nutné „odrodí“ je. Neriskuje ztrátu telete nebo matky při „normálním porodu“.

Telata po narození odděluje od matek (přičemž se snaží, aby byla napojena mlezivem od vlastních matek). Mlezivo k napojení telat používá jak od belgičanek, tak od holštýnek – má zamraženou zásobu, aby v případě potřeby mohl tele bez problémů včas mlezivem napojit.

□ Na farmě De la Béole jsou krávy chovány na pastvě (foto: Anna Marcinková)

□ Skupina cestovatelů před odchovnou belgických modrobílých plemenných býků (foto: Anna Marcinková)

Do tří týdnů jsou telata umístěna v individuálních kotcích a pak jdou do skupin. Telata jsou do věku 58 dní napájena 2x denně po 2 litrech mléka (cca po týdnu je jim nabídnut starter), pak začnou dostávat 4 litry mléka jednou denně, a když telata přijímají starter, tak množství mléka postupně snižuje. Jakmile telata spotřebují 3 kg starteru, jsou odstavena.

Pokud jde o krmnou dávku krav, tak přes léto je zajištěna pastvou, zimní krmení tvoří ze 75 % senáž a kukuřičná siláž, jalovice mají do 18 měsíců přidáno asi 1,5 kg bílkovinného koncentrátu s 19 % bílkovin. Postupný a plynulý přechod mezi různými krmnými dávkami se tu neaplikuje – krávy z pastvy jdou do porodny, kde dostanou zcela odlišnou krmnou dávku. Na dotaz na problémy při změně krmení, chovatel udiveně zdvihl obočí – proč by měly mít nějaký problém, to se přece belgičanky netýká. Pravou je, že krávy ani na pastvině ani ve stáji nevykazovaly sebemenší problémy – byly čilé, pozorné a žravé. Inu, asi jim nikdy nevyprávěli o nálevnicích v batoru.

Býci dostávají kukuřičnou siláž a koncentrát s 26 % bílkovin s dávkováním 1 kg koncentrátu na 100 kg živé hmotnosti (limit je 5 kg koncentrátu). Tímto způsobem jsou býci krmeni do 14 měsíců. Ve věku 14 měsíců jsou selektováni – buď jsou půjdou do výkrmu (dojde změna koncentrátu na výkrmový) nebo do plemenitby (a zůstávají na stejném krmení). Ve věku 18–19 měsíců je výkrm ukončen a býci jsou na jatka (480 kg JUT). Všechny jalovice jsou určeny pro obnovu stáda, 25 % býků je vybíráno do plemenitby a 75 % býků je určeno na jatka.

Na tomto chovu jsme také viděli skupinu krav, se kterými se chovatel účastnil výstav. Jednalo se o velmi pěkné kusy, které prezentovaly nejen výborný rámec, ale také velmi pěkné osvalení a utváření končetin.

Odchovna plemenných býků a inseminační stanice

Do odchovny plemenných býků jsou naskladňováni býčci od jednoho týdne do pěti měsíců věku, aby byli odchováni a testováni na vlastní užitek. Každé zvíře musí mít v pořádku zdravotní zkoušky. Před vstupem na odchovnu musí být negativní na IBR, pak začne stanice testovat další choroby (např. brucelozu, leukózu, TBC, paratuberkulózu) – v průběhu prvních dvou měsíců v karanténě jsou u každého býčka provedeny třikrát všechny potřebné zdravotní zkoušky. Pokud by se v té době objevilo ve skupině pozitivní zvíře, tak je toto vyřazeno a celá skupina je opět testována. Zdravotní zkoušky jsou také prováděny po celou dobu odchovu v pravidelných intervalech.

Podle toho, v jakém věku býček na stanici přichází, musí chovatel zaplatit za odchov. V případě, že dá chovatel býčka na odchovnu ve věku jednoho týdne, pak za odchov do 13 měsíců zaplatí 1500 euro (pokud je býček na odchovně kratší dobu, pak chovatel zaplatí poměrnou částku podle počtu krmných dnů) – v této ceně jsou zahrnuty všechny zdravotní zkoušky prováděné na stanici. V průběhu testu, který začíná v sedmi měsících věku býčka a před jehož zahájením jsou býčci předselektováni na základě hodnocení zevnějšku, jsou sledovány nejen přírůstky, ale také spotřeba krmiva a kvalita vývoje zevnějšku. Býčci jsou v průběhu testu krmeni koncentrovanou směsí, jejíž množství je sledováno a vyhodnocováno. Každé dva týdny jsou býčci ve věku od 9 do 11 měsíců váženi a množství krmiva je upravováno podle přírůstků. Po ukončení odchovu jsou výsledky z testu vyhodnoceny a komise, jejíž složení se každé tři roky mění, delegovaná plemennou knihou a slo-

žená ze zástupců chovatelů a pracovníků plemenné knihy provede u býčka bonitaci. Před tím než je býček nabídnut v aukci je také kontrolována jeho schopnost dávat sperma a kvalita – pokud by se objevil problém, tak býček do aukce nejde. Býček, který úspěšně absolvuje odchov, následnou klasifikaci a kontrolu spermatu, je nabídnut v aukci – vyvolávací cena začíná na 2500 euro, přičemž průměrná prodejní cena se pohybuje kolem 4500 euro.

Kromě odchovny jsme navštívili také inseminační stanice společnosti BBG v Ciney a Wavre. Oba objekty se sobě velmi podobají. Proskleným oknem z ochozu je možné nahlédnout do připouštědla nebo do laboratoře a ustájené býky je možné si prohlédnout při procházce proskleným koridorem. Všichni noví býci, kteří mají jít na inseminační stanici, jsou testováni na nositelství sedmi genetických vad, aby se v inseminaci využívali v maximální míře negativní plemenici. Tím lze výrazně snížit výskyt „špatných genů“ v populaci čistokrevných belgických zvířat.

Tržnice v Ciney

Část našeho programu byla věnována i návštěvě tržnice, kde se prodává skot určený pro výkrm nebo na porážku. Město Ciney má v pořádání trhů hospodářských zvířat dlouholetou tradici – už od osmého století se zde scházeli chovatelé, aby svá zvířata nabídli kupcům a téměř dvě třetiny zvířat, která jsou nabízena k prodeji na veřejných trzích, jsou zobchodovány právě na trhu v Ciney. Dvoukřídlá budova tržnice s prostorem cca 16 tisíc metrů čtverečních, 88 rampami pro vykládku

□ Pohled do velké haly tržnice v Ciney (foto: Oldřich Rozsévač)

□ Krávy, se kterými byl chovatel Jean-Marie Wilmet na výstavě (foto: Anna Marcinková)

a nákladku zvířat a téměř třemi kilometry vývazišť pro zvířata, včetně přilehlého velkého parkoviště byla vybudována v roce 1985 na pozemku o rozloze zhruba 26 ha. Každý čtvrteční večer (po 22. hodině, ale do areálu tržnice jsou vpuštěni až po půlnoci) se sem sjedou chovatelé z celé Belgie s dobyt看 určeným k prodeji (asi 200 nákladáků a v průměru 3000 zvířat), aby ho od pátečního od rána mohli nabídnout přítomným kupcům. Malá hala se otevírá v šest hodin ráno a velká o hodinu později. V nabídce bývají jak telata a mladé kusy, tak i vykrmená nebo třeba i vyřazená zvířata. Ne každý chovatel má možnost mladé nebo vyřazené kusy vykrmit do jatečné hmotnosti, a tak se tu sjíždějí pracovníci jatek a výkrmen, aby si vybrali to, co jim bude nejvíce vyhovovat. Prodávají se tu nejen různé kategorie, ale také různá plemena skotu – i když převážnou většinu z těch zhruba třech tisícovek kusů tvoří zástupci belgického modrobílého plemene – inu, co jiného by se v Belgii na trhu s jatečným dobyt看 dalo čekat.

Při prodeji a nákupu přichází na řadu smlouvání o ceně – chovatel musí vědět za kolik chce prodat a nákupčí za kolik chce nakoupit, pak se dohadují a pokud nejsou jejich představy přesvědčivě odlišné, tak se dovedou dopracovat k částce, při které jsou oba spokojeni. Jakmile je obchod sjednán může jít dobytek přes váhu na vůz. Návštěvníci si musí při procházení halou dávat pozor nejen na to, aby do něčeho malého nešlápli, ale také na to, aby něco většího nešláplo na ně. Tak se stalo, že jsme museli nakvap z cesty uhýbat poněkud temperamentnějšímu holštýnskému býkovi, který se rozhodl, že se mu na vůz

nechce. To belgičtí modrobílí býci se pohybovali o poznání rozvážněji. Proto musí mít belgičtí nákupčí nejen přehled o kvalitě a ceně zvířat, ale také výbornou kondici – což osvědčili, když „uprchlíka“ hnali zase přes celou tu dlouhou halu zpět a v poklusu ještě stihli s úsměvem zamávat a poděkovat ustupujícím přihlížejícím. Inu, jiný kraj, jiný mrav.

Jatka v Ciney

Program naší cesty po Belgii nás zavedl i na místo „velkého finále“ – měli jsme možnost navštívit jatka v Ciney. Tato jatka jsou v soukromém vlastnictví a zhruba 60 procent zvířat, která jsou zde porážena, je vykoupeno přímo majiteli jatek a následně jejich maso prodáno, zčásti např. v přilehlé „podnikové prodejně“. Zbývajících 40 procent tvoří porážky pro ty, kteří si maso následně odvezou a sami finalizují. Porážecí linka ani chladicí místnosti se nikterak neliší od jiných jatek. Pravda, jatečná těla belgických modrobílých býků, jalovic a krav vypadala i na háku vskutku impozantně a nebylo jednoduché je vměstnat do objektivu. A ještě jedna místnost celkem zaujala, a to byl chladicí box, kde byly připraveny „balíčky“ pro konkrétní zákazníky – např. řeznictví a restaurace, které jen čekaly na to, až bude ten správný čas je vyexpedovat. Viděli jsme i další zajímavost: na těchto jatkách je ročně upraveno cca 80 tun zvěřiny (černé a vysoké).

Různé ceny „jednotného“ trhu

Jednou z otázek, která nás velmi zajímala, byla cena, za kterou chovatelé prodávají jatečný skot. Dozvěděli jsme se, že nyní se situace poněkud zlepšila, protože dostávají něco přes 3 eura za kilogram v živém...

Jak praví parafráze starého židovského vtipu: Mezi prodejem za 1,5 eura nebo za 3 eura je „jen“ jedenapůl eura rozdíl. Nám se ale ten rozdíl zdál více než znatelný. Dostávat za srovnatelné zboží polovic než jinde na „jednotném“ evropském trhu vypadá jako poněkud diskriminující – zejména, když si uvědomíme velikost do-

□ Jatečná těla belgických modrobílých býků na jatkách v Ciney (foto: Anna Marcinková)

tačí starých zemí EU ve srovnání a našimi a když jsou nám ze všech médií předkládány informace o tom, jak je nutné u nás zdražit, protože „na západě“ platí za určité služby, zboží či komodity podstatně víc než u nás (to že také podstatně víc dostávají nejen na nákupních cenách už média většinou, kdo ví proč, „taktně“ mlčí). Při vstupu do EU byly všude hlášány výhody jednotného trhu, ale když po létech máme možnost vidět výsledky té proklamované jednotnosti, dostává nejen český sedlák chuť táhnout na Brusel, i když efektivnější by možná bylo udělat na domácí nákupčí dlouhý nos a odvézt zvířata tam, kde dají víc, nebo se navzdory složitým podmínkám snažit dotáhnout do konce zhodnocení své produkce a dopravit ji bez celé řady překupníků přímo (nebo aspoň co nejlíže) ke spotřebiteli.

Program, který se podařilo poskládat do těch třech podzimních dnů, byl skutečně rozmanitý a nabitý. Chovatelé měli příležitost získat spoustu nových informací a případně i inspiraci pro další postup ve svém vlastním chovu. Přejme jim úspěch v dalším podnikání a co nejméně překážek na cestě k vysněnému modrobílému cíli.

Anna Marcinková,
Ota Beran, Pavel Kozák